

✓ Sie sollen langsam reden und den Schülern Zeit beim Reden lassen.

✓ Sie sollen verbessern, aber nicht kritisieren.

Was bedeutet dies nun aber für den Lehrenden des Deutschen als Fremdsprache?

Im Idealfall sollte der Fremdsprachenunterricht deutlich strukturiert sein – Wortschatz, Rechtschreibung, Grammatik, schriftlicher und mündlicher Sprachgebrauch – und in jeder Unterrichtseinheit alle Kategorien enthalten. Zum konkreten Training des Sprechens bieten sich längere Übungseinheiten an, damit die oben genannten Übungen zur Atemtechnik, Körperhaltung und Gesichtsmotorik mit genügend Zeit und Genauigkeit durchgeführt werden können. Sollte hierbei zu schnell oder oberflächlich gearbeitet werden, kann das Ergebnis gegenteiliger Art sein.

Die beste Methode um eine Fremdsprache auch in der Phonetik zu beherrschen ist natürlich der Umgang mit einem native speaker. Wer die Möglichkeit dazu hat, sollte so oft wie möglich einen solchen in seinen Unterricht integrieren. Wenn dies nicht möglich ist, so dienen Medien (Hörbücher, Filme, Fernsehbeiträge, ...) in der Zielsprache als adäquates Mittel.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Астрід Байц – учитель реального училища м. Ней-Ульм, Німеччина.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов в середній школі.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З РОЗВИТКУ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наталія БОЖКО (Кіровоград, Україна)

У статті розглянуто формування умінь і навичок майбутніх вчителів іноземної мови до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів, проаналізовано теоретичні передумови дослідження розумової діяльності особистості.

The formation of future foreign language teachers' skills concerning the work of the development of pupils' thinking activities is investigated in this article. The theoretical pre-conditions of the individuality's thinking activity are analyzed.

В останні роки на проблемі розвитку мислення учнів акцентується увага і з боку вчителя, і з боку вчених-педагогів, що свідчить про велике бажання педагогів щодо інтенсифікації та деякого спрощення, уніфікації власне процесу навчання. Однак, як свідчить практика, організація цього напряму методичної роботи у ряді шкіл не завжди опирається на міцний науковий фундамент, оскільки не дає досить високого ефекту, на який сподівається суспільство.

Мислення як процес є саме тією сферою, у котрій варто шукати більшість можливих шляхів для подальшого розвитку та удосконалення і конкретної особистості учня, і суспільства в цілому.

У цільовій комплексній програмі "Вчитель", яка була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2002 року № 379, зазначається, що завдяки діяльності педагога реалізується державна політика у створенні інтелектуального, духовного потенціалу нації, збереженні і примноженні культурної спадщини і формуванні людини майбутнього.

Вчитель має досягти рівня такої людини, в якій, серед інших якостей, повинні бути інтелектуальне багатство, творчий розум, прагнення бути духовно багатою особистістю, постійне бажання збагачувати та розвивати свій розум, прагнути до виховання у дітей гнучкої, живої думки, співвідносною і адекватною вимогам часу.

Розумове виховання орієнтує людину на співіснування в усіх його складностях та в усьому розмаїтті. Учень розумово зростає лише за умов, коли його оточує атмосфера багатогранних інтелектуальних інтересів та запитів, коли його спілкування з оточенням вдумливе, пов'язане з постійними інтелектуальними пошуками.

Ефективність розвитку розумових здібностей школяра може виявитися лише у його діяльності, тому в основі якісних параметрів підготовки учнів передусім лежить діяльнісний підхід, спрямованість на процес і результат цього процесу, педагогічне вміння орієнтувати

школяра у процесі виконання роботи на практичний результат більшого чи меншого рівня узагальнення, методичне вміння реалізації потенціалу завдань та стимулювання мотивацій до виконання навчальних вправ, окремих видів робіт та загалом вивчення іноземної мови в школі.

Об'єктом вивчення у цій статті є рівень підготовки студентів вищих навчальних закладів до ефективної організації розумової діяльності учнів на уроках іноземної мови, тому ми маємо на меті з'ясувати основні напрямки і завдання у формуванні методик для його покращення. Також увага акцентується на висвітленні загальнотеоретичних та екстралінгварних чинників підвищення ефективності розумового розвитку, висвітлюється роль суто культурницьких тенденцій у формуванні інтелектуальних здібностей, доводиться теза про вплив іноземної культури та структури відбиття світу у знаках іншої мови на розвиток здібностей школяра, а також виділяються методичні підходи підготовки студентів до впровадження названих чинників у практику шкільного вивчення іноземної мови.

Світ прагне бачити вчителя вмілим, вдумливим вихователем учнів, який активно співпрацює з ними, створюючи таким чином поряд з іншими якостями певні зразки побудови і логіки мислительних процесів. У такого вчителя знання, набуті учнями, є інструментом, за допомогою якого вихованець свідомо здійснює нові кроки в пізнанні навколишнього світу. Сучасне суспільство, наука, культура вимагають людини не з стандартним, "зручним" мисленням, а цілісної, вдумливої особистості з індивідуально-творчим типом мислення.

Вагомий внесок у дослідження проблеми розвитку мислительної діяльності учнів внесли багато відомих педагогів і методистів, зокрема В.О. Сухомлинський, В.Ф. Паламарчук, Ю.К. Бабанський, А. Чирва. Так, В.О. Сухомлинський стверджує, що „повноцінне розумове виховання ми вважали можливим за тієї умови, коли навчання відбувається на фоні багатого інтелектуального життя колективу і особистості. ...при правильному вихованні він, підліток, відчуває духовну потребу віддати свої інтелектуальні багатства іншим людям і брати ці багатства від інших людей" [5: 283]. Подібної думки дотримується і В.Ф. Паламарчук, конкретизуючи твердження видатного українського педагога, що „педагогічною наукою і практикою доказано, що для успішного вирішення навчальних завдань, які розвивають мислення, школярам треба оволодіти такою системою загальних прийомів розумової діяльності:

1. визначення, пояснення понять;
2. аналіз та виділення головного;
3. порівняння;
4. систематизація;
5. конкретизація;
6. докази" [4: 46].

Особливий інтерес для нашого дослідження мають роботи авторів, які досліджують правильне застосування діалектичного методу до вивчення мислення як процесу засвоєння знань учнями (Б.М. Кедрова, П.В. Копніна та інші).

Цікавими у цьому аспекті є також дослідження психологів Д.Н. Богоявленського, С.Н. Кабанової-Меллер, Г.С. Костюка, Н.А. Менчинської, Я.А. Пономарьова, М.І. Шардакова та інших, які допомогли визначити кінцеві теоретичні позиції, зрозуміти особливості розвитку мислення у шкільному віці, визначити його закономірності. Зокрема Г.С. Костюк з цього приводу зазначає, що "засвоєння дитиною того, чого її навчають являється необхідною умовою її розумового розвитку. Але цей розвиток не зводиться до автоматичного засвоєння, до простого кількісного накопичення знань, умінь і навичок. Він характеризується якісними змінами розумової діяльності дитини, переходами від нижчого до вищого, виникнення у них нових рис спостережливості, пам'яті і мислення, розумовий розвиток відбувається значною мірою за рахунок засвоєння досвіду дорослих" [2: 520]. Роботи дидактиків А.Н. Алексюка, Л.Н. Аристової, Ю.К. Бабанського, І.Я. Лернера, М.І. Махмутова, В. Окона, М.Н. Скаткіна та інших окреслили перед учителями основні тенденції і напрямки формування знань та мислення учнів у проблемному навчанні, однак цим не обмежуються педагогічні пошуки щодо універсалізації можливостей вчителя впливати на вихованців саме на рівні мислення. У цьому аспекті цікавою є позиція П.Я.Гальперіна, який зважав і на

психологічні аспекти розвитку мислення учнів, зазначаючи, що "будь-яка нова розумова діяльність, наприклад уявлення, розуміння, мислення, настає після відповідної зовнішньої діяльності. Цей процес проходить декілька етапів, які обумовлюють перехід від зовнішньої діяльності до психологічної. Ефективним є те навчання, при якому враховуються ці етапи. В діяльності, яку виконує учень, є три сторони: орієнтовна, виконавча та контрольна. Орієнтовна сторона оснований на використанні учнями об'єктивних умов, необхідних для виконання певної діяльності. Виконавча сторона зводиться до послідовності етапів перетворення об'єкта діяльності. Контрольна вимагає від учня спостереження за ходом діяльності та співставлення її результатів з відповідними зразками, а при знаходженні розбіжностей – відповідного коригування орієнтовної та виконавчої складових цієї діяльності" [1: 264].

Учень та соратник П.Я. Гальперіна Н. Ф.Тализіна розвиває концепцію поетапного формування розумових дій: етап створення схеми орієнтаційної основи діяльності, етап формування матеріальної діяльності, етап зовнішнього мовлення, етап внутрішнього мовлення, етап інтеріоризації дій [7: 67].

Вчитель початкових класів повинен турбуватися про формування логічного мислення у дітей з перших днів їх шкільного життя.

Інтелектуальний розвиток іде по двох лініях: функціональний розвиток інтелекту, який заключається в збагаченні його змісту новими розумовими діями, поняттями; стадіальний розвиток, який характеризується якісними змінами в інтелекті. І.Я. Лернер відзначає: „Щоб подолати засилля запам'ятовування готових знань, необхідно знайти місце в процесі навчання для творчої пізнавальної діяльності. Остання виникає, коли учні наштовхуються на задачі, проблеми, для рішення яких у них немає готових зразків: в цій ситуації учні вимушені самі шукати рішення проблеми, розмірковувати, самостійно добувати знання. Ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку у них творчого мислення є проблемне навчання, яке не випадково привернуло до себе в останні роки велику увагу" [3: 45].

Процес підготовки майбутніх учителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів у програмі вищих навчальних закладів має досить розмитий і несистематичний характер, тим паче, коли це стосується вчителів іноземної мови. Саме тому предмет нашого дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів на уроках іноземної мови вимагає всебічного і поглибленого аналізу.

Мета статті полягає в окресленні, науковому обґрунтуванні й удосконаленні методик формування вмінь і навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів на уроках англійської та німецької мови.

Методика формування вмінь і навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів на уроках іноземної мови забезпечується за наявності таких дидактичних умов: цілісності, безперервності, системності; побудови її у відповідності із завданнями та визначальними напрямками розвитку освітніх технологій на сучасному етапі; формування позитивної мотивації студентів до навчальної та педагогічної діяльності, потреби в постійному самовдосконаленні та саморозвитку; створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях. Для успішного розв'язання поставленого завдання необхідно звернути увагу на вирішення основних проблем становлення цього напрямку:

- з'ясувати визначальні тенденції у методиці формування вмінь і навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів, зокрема на уроках іноземної мови;

- систематизувати і удосконалити підходи до формування вмінь і навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів, зокрема на уроках англійської та німецької мови, а також створити предметно-реальні умови для їх формування;

- сформулювати й апробувати нові аспекти у методиці формування вмінь і навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів, зокрема на уроках іноземної мови;

- розробити науково-практичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів щодо впровадження і використання новітніх підходів до формування вмінь і

навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів на уроках англійської та німецької мови.

Все це вимагає належного методологічного підґрунтя дослідження, якими повинні бути насамперед визначальні положення наукової теорії про врахування загального, особливого та одиничного у педагогічній діяльності та концептуальні принципи філософських, психолого-педагогічних теорій про системно-цілісний і культурологічний підходи до вивчення проблем формування орієнтаційних завдатків особистості (зокрема під час уроків іноземної мови), про сутність людської особистості та чинники її формування, про взаємозумовленість педагогічних явищ і процесів, взаємозалежність між розвитком особистості і організацією її навчальної діяльності, положення психологічної та педагогічної наук про форми і методи організації дослідження і навчального процесу.

Реалізація поставлених завдань передбачає використання різних методів дослідження, зокрема:

теоретичних: компонент-аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури, нормативних матеріалів з проблеми дослідження, теоретичного моделювання та системного аналізу і синтезу при визначенні мети, завдань та гіпотези дослідження; методи пізнання (дедукція, аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, ідеалізація, конструктивізація) при обґрунтуванні теоретичних основ проблеми;

емпіричні методи: спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ю, індивідуальні та групові бесіди при масовому збиранні емпіричного матеріалу; педагогічний експеримент, який передбачає використання методів якісної та кількісної обробки отриманих результатів.

Наукова новизна, теоретична та практична значимість подібного дослідження полягає у формулюванні та визначенні прогресивних тенденцій у методиці формування вмінь і навичок майбутніх вчителів до роботи з розвитку мислительної діяльності учнів, зокрема на уроках іноземної мови, спробі узагальнити і оптимізувати підходи до формування вмінь і навичок студентів до подальшої роботи з розвитку мислительної діяльності учнів, а також розробці навчально-методичних рекомендацій з цієї теми і для викладачів вищих навчальних закладів та вчителів іноземної мови загальноосвітніх шкіл.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гальперин П.Я. Методы обучения и умственное развитие ребенка. – М.: – Изд-во МГУ, 1978. – 286 с.
2. Костюк Г.С. Избранные психологические труды / под ред. Л.Н. – Проколюченко. – М.: Педагогика, 1988. – 610 с.
3. Лернер И.Я. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1982. – 156 с.
4. Паламарчук В.Ф. Школа учит мыслить: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1979. – 167 с.
5. Сухомлинський В. О. Серце відаю дітям // Вибрані твори. У 5-ти т. Т. 3. – К.: Радянська школа, 1977. – 345 с.
6. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа // Вибрані твори: В 5-ти т. – Т. 4. – К.: Рад. школа, 1977. – 250 с.
7. Тальзіна Н.Ф. Практикум по педагогической психологии: Учебное пособие.– М.: Изд. центр «Академия», 2002. – 240 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Наталія Божко – викладач кафедри практики германських мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, магістр філології.

Наукові інтереси: вивчення проблем розвитку інтелектуальних здібностей особистості, методичні аспекти підготовки сучасного вчителя.

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Ніна ВОРОНКОВА (Кіровоград, Україна)

В статті йдеться про використання на заняттях з іноземної мови при роботі над текстом наукових методів дослідження: аналізу, синтезу та інтерпретації художнього тексту з метою удосконалення знань з іноземної мови.

This usage of scientific investigation methods (analysis, synthesis, interpretation) and the possibility of the application of different types of interpretation of fiction with the aim of further improvement of foreign languages skills are considered in the article.

Об'єктом вивчення літератури є художній твір. У цьому зв'язку слід розрізнати текст і твір. Значення цих термінів унаочнюється в структурі літературно-художнього